

Årsrapport 2010

BISPEMØTET

DEN NORSKE KIRKE
Bispekonferansen

Produsert av Bispemøtet 2011.

Bestilles fra:
Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo
Tlf. 23081219 (kl. 10-14)
Faks: 23081201
Epost: materiell@kirken.no

Innhold

En tjenende kirke	v/ preses, biskop Helga Haugland Byfuglien	5
Årsrapport 2010	Bispemøtet	7
Bispemøtets høstseminar 2010		16
Religionsutøvelse i et sekulært samfunn	v/ biskop Erling J. Pettersen	17
VTP-seminaret 2010		19
Nye prestar – ny kyrkje? Kva treng kyrkja no?	v/ domprost Jan Otto Myrseth	20
Hvem er de nye prestene?	v/ dekan, professor Vidar L. Haanes	25
Årsrapport 2010	Veien til prestatjeneste	30

En tjenende kirke

Biskop Helga Haugland Byfuglien, Bispemøtets preses

Kirken vår står i store og krevende reformprosesser som får betydning i mange år fremover. Vi deler visjoner og ansvar for å utvikle gode ordninger som ivaretar den riktige balansen mellom fornyelse og kontinuitet. Når vi løfter blikket, ser vi at vi også hører til i det store og mangfoldige kirkefellesskapet over hele jorden. Kirker og kristne søsken i andre deler av verden lever under helt andre vilkår enn vi. Det møtte Bispemøtet da vi i januar 2010 var på solidaritetsreise til den evangelisk lutherske kirken i Jordan og Det hellig land. Antallet kristne minker, og landet der Mesteren levde tømmes for de levende steiner. Situasjonen for en liten kirke er meget krevende. Den siste tids hendelser i Irak med drap på kristne og dødsdom for konvertering til kristen tro i Pakistan påkaller vår forbønn, vår sympati, men også vår handling og påvirkning, som kirke og som samfunn. Dette er en påminning om at vi også stadig skal bidra til at mennesker i vårt land skal ha rett til å utøve sin tro og sitt livssyn og at vi skal holde frem retten til å konvertere.

Kirkens oppdrag er å skape rettferdighet og være til for andre. Diakonien er kirkens omsorgstjeneste og diakontjenesten står på egen kjøll og er en viktig del av kirkens egenart. Det har Bispemøtet ønsket å gjøre tydelig med vårt bidrag ved å løfte frem at den vigslede diakontjenesten hører til vår kirkes roffestede identitet.

Samfunnets verdigrunnlag

Vår del av verden blir stadig mer sekularisert og samtidig mangfoldig. Samfunnets verdigrunnlag utfordres og må nyformuleres. Med forskjellige utgangspunkt og veier er det mulig å finne frem til samlende verdier i en tid der individualisme, materialisme og selvrealisering truer fellesskapet. Lengselen etter dypere mening med livet og søking etter

svar på de store spørsmål merkes midt en velstandskultur, der det kan synes som om tro og religion er på vikende front, og idealet er autonomi og rasjonalitet. Kristne troshistorier fortelles i det offentlige rom. Beretninger om menneskers åndelige erfaringer som ikke lar seg forklare og som går i ulike retninger, utfordrer også kirkens svar. Vi gjør klokt i å lytte med respekt, innsikt og nysgjerrighet til menneskers erfaring og søken, og på samme tid løfte frem det frigjørende evangeliet om den korsfestede og oppstandne Kristus.

Ny samlivspraksis

Samlivsspørsmål har vært i fokus den siste tiden. Kirken har gjennom mange år hatt oppmerksomhet knyttet til homofilt samliv og ny ekteskapslov. Det er den direkte foranledningen til at Bispemøtet har nedsatt et samlivsutvalg, som har et videre mandat enn det. Vi erkjenner at vi er i ferd med å få en seksualisert kultur, der sex blir forbruk og barn og svært unge blir pådyttet problemer og påvirkning som de skulle slippe. Når seksualitet løsriver fra verdier som forpliktelse og kjærlighet utfordres kirken til å formidle positivt om seksualitet og holde sammen trofasthet og ansvar med lyst og glede. Det handler om samtale og kommunikasjon.

Luthersk egenart

Kirkens pulsslag er gudstjenesten, som knytter oss sammen med den verdensvide kirke, og vever sammen fortid, nåtid og fremtid. Det er stedet der folkekirkens bredde er mest synlig og har lavest terskel. Det vil vi erfare enda mer ettersom trosopplæringsreformen styrkes i menighetene. Samtidig skal liturgien ta vare på vår lutherske egenart, styrke den økumeniske tilknytningen og bruke et språk som gir uttrykk for tro, tilbedelse og gir oss del i mysteriet, i 2011 og fremover.

Lutherglede er å leve i Guds nåde i Jesus Kristus. Det setter oss fri til å være ærlige og til tjene i Guds verden. Nåden lar oss høre til Guds menighet som er jordens største under.

Biskopene i Midtøsten januar 2010.

Årsrapport 2010

Bispemøtet er et nasjonalt samordningsorgan for biskopene. Gjennom Bispemøtets arbeid utøver biskopene samlet en åndelig lederoppgave i Den norske kirke lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

2010 har vært et innholdsrikt år. I slutten av januar gjennomførte Bispemøtet et bredt anlagt besøk til Midtøsten. Hensikten med besøket var å bli bedre orientert om situasjonen for de kristne kirker i regionen, samt å se nærmere på det arbeidet som gjøres med religionsdialog og fredsarbeid.

Saken om styrking av funksjonen som Bispemøtets preses ble en av årets mest omtalte kirkesaker. Behandlingen i Stortinget viste et sterkt engasjement, og særlig spørsmålet om lokalisering av det nye embetet ble heftig debattert.

Bispemøtet fullførte i 2010 et større arbeid rundt forståelsen av diakontjenesten i kirken, særlig sett på bakgrunn av prestedtjenesten.

Arbeidet med ny gudstjenesteordning har vært en løpende sak i Bispemøtet. I 2010 ble den endelige, læremessige behandlingen av forslag til nye liturgier gjennomført.

Rammene for Bispemøtets virksomhet legges av de grunnleggende bestemmelsene om Bispemøtet i lov og forskrift, departementets tildelingsbrev og Kirkemøtets vedtak.

Tre kjerneoppgaver

Bispemøtet er et sentralkirkelig organ for bispetjenesten. Etter kirkeloven § 26 skal Bispemøtet virke for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene. I dette ligger to sett av oppgaver. For det første en samordning av den bispetjenesten som utøves av biskopen i eget bispedømme. Samordningsoppgavene knyttet til dette vil handle om å drøfte felles erfaringer, utarbeide maler og prosedyrer for lik håndtering av saker, og samarbeide om utviklingstiltak m.v.

For det andre handler samordning også om koordinering av biskopenes rolle og funksjoner inn mot sentralkirkelige styringsorganer. Denne type oppgaver handler om å ivareta den episkopale dimensjon i det nasjonale kirkestyret.

Til sist vil det også være Bispemøtets oppgave å koordinere biskopenes kollegiale representasjon og nærvær ved offentlige markeringer i kirke og samfunn, nasjonalt og i utlandet, samt gi støtte til biskopenes medvirkning i den offentlige debatt.

Bispemøtet har etter dette tre virksomhetsområder. Ved siden av disse tre virksomhetsområdene utgjør også Bispemøtets interne organisering og arbeidsform et eget arbeidsområde.

I Samordning av den regionale bispetjeneste

Veien til prestedtjeneste (VTP)

"Veien til prestedtjeneste" (VTP) er et ordinasjonsforberedende program etablert med hjemmel i Tjenesteordning for biskoper § 8, første ledd. Programmet har

vært i drift i 10 år, og fremstår som en innarbeidet og ordinær vei frem mot ordinasjon.

Det var satt opp følgende arbeidsmål for 2010:

1. Bispemøtet vil videreføre arbeidet i VTP-programmet gjennom styringsgruppe og de regionsvise sommersamlingene.
2. Bispemøtet vil videreutvikle elektronisk påmeldingsskjema og informasjonsmateriell.
3. Bispemøtet vil gjennomgå regelverket for VTP, med sikte på å forkorte og forenkle gjeldende bestemmelser.
4. Bispemøtet vil gjennomgå systemet for finansiering av VTP.

Bispemøtet har gjennom styringsgruppen for Veien til prestedtjeneste drevet programmet. Ordinasjonssamlinger ble som vanlig gjennomført i uke 25.

Det elektroniske påmeldingsskjemaet fungerer bra, og læresteder og bispedømmekontorer kan hente ut sine aktuelle rapporter direkte.

En arbeidsgruppe nedsatt av styringsgruppen har samlet alt regelverk knyttet til VTP med sikte på en forenkling og en forkortning. Arbeidet videreføres i

Biskop Olav Skjevesland under konferansen "the Faith Commitments for a Living Planet" ved Windsor Castle, England.

Møte med pressen etter fremleggelsen av Meld. St. 13, Presesfunksjonen i Bispemøtet i Dnk.

2011.

Det ble arrangert et seminar om presterollen 9. september 2010. Vidar Haanes, Jan Otto Myrseth og Pål Ketil Botvar innledet til emnet. I tillegg orienterte Ingrid Vad Nilsen fra FAD om departementets arbeid med rekruttering til prestetjenesten. VTP-seminaret, som i år ble arrangert for andre gang, samlet omkring 65 deltakere fra hele landet.

Styringsgruppen arrangerte også en egen fagdag for VTP-medarbeidere på lærestedene og i bispedømmene.

Arbeidsveiledning og arbeidsveilederutdanning (AVU)

Bispemøtet har et nasjonalt ansvar for utdanning av arbeidsveiledere til kirkelig arbeidsveiledning. Arbeidsveiledning (ABV) er et innarbeidet og mye brukt verktøy for å gi prestene hjelp til refleksjon over egen tjeneste, og bidrar både til kvalitetssikring, motivasjon og rekruttering.

Det var satt opp følgende arbeidsmål for 2010:

1. Bispemøtet vil videreføre styringsgruppen for arbeidsveilederutdanning (STAVU).
2. Bispemøtet vil, gjennom STAVU, bidra til gjennomføring av AVU-kurs 2009-2011.
3. Bispemøtet vil gjennomgå eierskap, struktur og organisering av AVU-området.

Sekretariatsansvaret for styringsgruppen er lagt til Presteforeningen.

Styringsgruppen har arbeidet med kurs for arbeidsveiledere, som nå er halvveis gjennomført. Departementet har bevilget 1 million kroner til gjennomføring av kurset, som vil være ferdig i løpet av 2011.

Bispemøtet ser behov for å gjennomgå systemet rundt arbeidsveiledning generelt, og driften av styringsgruppen spesielt, og vil komme tilbake til dette i 2011.

Utvikling av prostetjenesten

På bakgrunn av "Utviklingsprogram for proster" (UPP), som er gjennomført av Kirkedepartementet og Bispemøtet i 2007-2009, vil Bispemøtet arbeide videre med utvikling av prostetjenesten. Det vises til sak BM 32/09.

Fra besøket i Midtøsten i januar.

Bispemøtet vil systematisk bearbeide følgende tema, med sikte på å utvikle et felles premissgrunnlag for utvikling av prostetjenesten i vår kirke:

- Biskopens ledelse av prestene gjennom prosten
- Prosten og bispedømmekontoret
- Prostemøtet
- Prosten og fellesrådet
- Prostens menighetstjeneste
- Prosten som strategisk leder

Bispemøtet har i 2010 systematisk og planmessig drøftet forhold knyttet til prostetjenesten, og dette året særlig drøftet biskopens ledelse av prestene gjennom prosten, samt prosten og bispedømmekontoret. Det vises til protokollen. Arbeidet videreføres i 2011.

Diakontjenesten

Kirkemøtet vedtok i sak KM 08/04 at "diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, jfr. BM 32/04." Forståelsen av dette vedtaket i ettertid har vært sprikende. Kirkerådet har bedt Bispemøtet gi en vurdering av hvorvidt diakontjenesten kan forstås som en ordinert tjeneste i kirken, og med det avklare diakontjenestens teologiske og ekklesiologiske status sett i forhold til prestatjenesten.

Det var satt opp følgende arbeidsmål for 2010:

1. Bispemøtet vil arbeide videre med forståelsen av kirkens tjenestemønster og diakontjenesten frem mot vårmøtet 2010.

Bispemøtet sluttførte arbeidet med refleksjon rundt diakontjenesten, og vedtok et lengre protokollat på marsmøtet. Det vises til protokollen.

Kirkeordningsreform

Forliket om stat og kirke i Stortinget av 10. april 2008 medfører store endringer i Den norske kirkes organisering. Det er Kirkerådet som har hovedansvar for videre saksbehandling av ordningsmessige spørsmål, men det er avgjørende at biskopene er informert og involvert i forberedende prosesser.

Det var satt opp følgende arbeidsmål for 2010:

1. Bispemøtet vil orientere seg i Kirkerådets arbeid med kirkeordningsreformer.

Bispemøtet har holdt seg orientert om arbeidet med kirkeordningsreformer gjennom kontaktmøter med Kirkedepartementet, Kirkerådet og Kirkerådets utredningsgruppe. Vi ser et behov for å komme enda sterkere inn i det pågående arbeidet, og vil videreføre og forsterke dette i 2011.

Gudstjenestereformen

Liturgimyndigheten er delegert til Kirkemøtet, og Bispemøtet ivaretar læreansvaret, hvilket også innebærer en vesentlig rolle i forbindelse med fastsettelsen av nye liturgier.

Det var satt opp følgende arbeidsmål for 2010:

1. Bispemøtet vil følge bearbeidelsen av høringsmaterialet i forbindelse med gudstjenestereformen.

Bispemøtet har gjennom året hatt en nær og god kontakt med Kirkerådet, og kunne sommeren 2010 anbefale vedtatt det foreliggende forslag til nytt liturgisk materiale. Gudstjenestereformen var satt opp som egen sak på alle bispemøter.

Utredning: Ekteskap og samliv

Kirkemøtet vedtok i 2008 at registrerte partnere kunne tilsettes i kirkelig stilling som krever vigsling dersom tilsettingsorganet gjør vedtak om det. Ny ekteskapslov trådte i kraft 1. januar 2009. Den nye ekteskapsloven gir rett til ekteskap også for homofile og lesbiske. Den sier også at homofilt ekteskap ikke kan forrettes av prest før Kirkemøtet gjør vedtak om vigselsliturgi for homofile. Kirkerådet drøftet saken våren 2009, og utba seg en bredere utredning av

spørsmål knyttet til samlivsetikk og samlivsordninger. Bispemøtet ble anmodet om å forestå utredningen.

- Bispemøtet oppnevnte høsten 2009 et utvalg til å utrede enkelte spørsmål knyttet til utfordringer rundt forståelsen av ekteskap og samliv. Utvalget har frist til 1. oktober 2011.
- Utvalgets arbeid vil regelmessig refereres i bispemøtene.
- Utvalget har hatt 5 møter i 2010.

Utredning: Fremtidig visitasordning

Bispemøtet oppnevnte 2007 et utvalg til å utrede ny ordning for bispevisitas. Utvalget har ferdigstilt sitt arbeid årsskiftet 2009/2010. Bispemøtet behandlet saken i mars og juni 2010, og har nå oversendt saken til departementet.

II Det nasjonale kirkestyret

Bispemøtet er et nasjonalt kirkelig organ med ansvar for koordinering av biskopenes tjeneste lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Bispemøtet sørger for representasjon fra Den norske kirke ved bispevigslinger i utlandet, og har

Besøk av utenriksministeren under vårens bispemøte.

ansvar for vigsling av nye biskoper i Den norske kirke.

Bispemøtet har vurdert behovet for å utarbeide en sentral veileder for gjennomføring av bispeskifte, og vil videreføre dette arbeidet i 2011. Det vil også bli utarbeidet et innføringsprogram for nye biskoper i samarbeid med departementet.

Som sentralkirkelig organ er det en stående målsetning å stadig forbedre kommunikasjon og samhandling med de andre sentralkirkelige organer. Det er utviklet enkelte rutiner og møtepunkter, og dette arbeidet vil videreføres kontinuerlig.

Etableringen av et tolvte bispeembete med presesfunksjonen som hovedoppgave vil bidra vesentlig til dette. Styrking av presesfunksjonen og Bispemøtets sekretariat har lenge vært en prioritert oppgave, og regjering og storting har nå gjort vedtak som muliggjør en realisering av dette.

III Offentlig representasjon

Bispemøtet gjennomførte i januar 2010 et besøk til Jordan, Israel og de palestinske selvstyreområdene på Vestbredden.

For tredje gang ble det invitert til et åpent seminar i tilknytning til høstmøtet. Årets tema var "Religionsutøvelse i et sekulært

samfunn" og innledere var Sindre Bangstad, Hadia Tadjik, Sturla Stålsett og Harald Stanghelle. Det var ca 65 deltakere.

Representasjon i andre organer m. v.

Bispemøtet har i 2010 vært representert i andre organer som følger:

De sentralkirkelige rådene

Kirkerådet: preses, vara: visepreses.

Mellomkirkelig råd: Stavanger biskop (2007-2010)

Samisk kirkeråd: Sør-Hålogaland biskop (2007-2010)

Liturgisk utvalg: Sør-Hålogaland biskop (2006-2010)

Virksomheter under Bispemøtet

Leder av styringsgruppen for "Veien til prestedtjeneste" (STVTP): Tunsberg biskop (2006-2010)

Leder av styringsgruppen for arbeidsveileder-utdanning (STAVU): Møre biskop (2009-2014).

Ledelse og arbeidsgiveransvar

Kontaktutvalg for ledelses- og kompetanseutvikling (KLK): visepreses (2006-2010) og generalsekretær. Vara: preses.

Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU): Borg biskop (2006-2010).

Sentralt arbeidsmiljøutvalg (SAMU): Hamar biskop (2006-2010).

Samarbeidsrådet for overgrepssproblematikk: Hamar biskop (2006-2010).

Lære og økumenikk

Norges kristne råd: Oslo biskop (2007-2010).

Medlem av Katolsk-luthersk samtalegruppe (KATLUSA): Oslo biskop (2007-2010).

Medlem av Metodistisk-luthersk samtalegruppe (METLUSA): Borg biskop (2007-2010).

Teologisk nemnd: Møre biskop (2007-2010).

Diverse

IKO: Hamar biskop (2007-2010).

Kirkens Nødhjelps representantskap:
Nord-Hålogaland biskop (2006-2010).
Styret for Det praktisk-teologiske seminar:
Hamar biskop (2006-2010) vara: Borg
biskop.
Styret i Kirkens Utdanningscenter i Nord
(KUN): Nord-Hålogaland biskop (2007-
2010) vara: Sør-Hålogaland biskop.
Kirkens landsfond: Generalsekretæren
(2007-2010).
Tilleggsgavefondet: Oslo biskop (2007-
2010) og generalsekretæren.

Kontaktvirksomhet

En viktig side av Bispemøtets arbeid er jevnlig kontakt med andre instanser for gjensidig utveksling av informasjon og synspunkter. Mens det tidligere var vanlig å invitere representanter for andre instanser til drøftinger i selve bispemøtene, har Bispemøtet de senere årene ønsket å ivareta kontaktvirksomheten primært gjennom sine underliggende arbeidsenheter, dvs. arbeidsutvalget, preses og generalsekretæren.

Ut over det som fremgår av representasjonsoversikten ovenfor, har Bispemøtet også administrativt hatt regelmessig kontakt med departementet, de sentralkirkelige råd, tjenestemannsorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner, arbeidsgiverorganisasjoner m.v.

Økumenisk og internasjonal virksomhet

Deltakelse ved utenlandske bispevigslinger

I 2010 har følgende representert Den norske kirke ved bispevigslinger i andre kirker:

Biskop Halvor Nordhaug deltok 9. mai på vigslingen av den nye biskopen i Aalborg stift, biskop Henning Toft Bro.

Biskop Helga Haugland Byfuglien deltok på bispevigslingen i Turku i Finland 6. juni ved vigslingen av den nye erkebiskopen Kari Mäkinen.

Biskop Olav Skjevesland deltok under vigslingen i Helsinki i Finland 12. september av biskop Irja Askola.

Biskop Tor B. Jørgensen deltok under vigslingen av biskop Jan-Olof Johansson i Uppsala i Sverige 21. november.

IV Intern organisasjon og arbeidsform

Bispemøtet som organ har en arbeidsform bestående av møter i plenum og arbeidsutvalg, presesfunksjoner og sekretariat.

Plenumsmøter

Det er gjennomført fire bispemøter i 2010. Ved siden av besøket til Midtøsten 25. januar-1. februar 2010 har det vært holdt bispemøter på Voksenåsen i Oslo 22.-25. mars, 14.-16. juni og 18.-22. oktober. Til

sammen har det vært behandlet 36 saker. Blant gjestene har vært kirkeminister Rigmor Aasrud, utenriksminister Jonas Gahr Støre, riksadvokat Tor-Aksel Busch og riksantikvar Jørn Holme.

Blant hovedsakene i 2010 kan nevnes:

- Kirkenes situasjon i Midtøsten
- Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster
- Gudstjenestereformen
- Prostetjenesten
- Håndtering av grenseoverskridende adferd
- Styrking av presesfunksjonen
- Håndtering av dåp på bedehusene

Preses

Olav Skjeveslands periode som preses ble avsluttet etter høstmøtet. Som ny preses ble valgt Helga Haugland Byfuglien. Hennes funksjonstid vil være frem til det nye presesembetet trer i kraft, formodentlig i løpet av 2011.

Arbeidsutvalg

Fra oktober er Ole Chr. M. Kvarme valgt til visepreses og Solveig Fiske medlem i arbeidsutvalget. Tor B. Jørgensen er vararepresentant.

Bispemøtets arbeidsutvalg har det overordnede ansvaret for forberedelsen av bispemøtene og av bispekollegiets øvrige samlinger. Det vedtar forslag til sakslister og beslutter hvordan den enkelte sak skal forberedes for behandling i Bispemøtet (jf. Bispemøtets forretningsorden § 11). Videre påser arbeidsutvalget at Bispemøtets vedtak følges opp (§ 12), og det behandler saker som blir aktuelle og krever rask behandling mellom bispemøtene (§ 14).

Bispemøtet fører dessuten samtaler med en rekke organer og instanser gjennom arbeidsutvalget.

Arbeidsutvalget hadde seks møter og behandlet til sammen 48 saker i 2010. Ved siden av saksbehandling gjennomførte arbeidsutvalget en rekke kontaktmøter. Det er en økende etterspørsel etter samtalepunkter med Bispemøtet, og arbeidsutvalget ivaretar mye av dette.

Sekretariat

Bispemøtets sekretariat består av generalsekretær i 100 % stilling og seniorsekretær i 80 % stilling.

Sekretariatets viktigste oppgave består i å forberede bispemøtene og arbeidsutvalgets møter. En forutsetning for gode møter er gode saksforberedelser. Videre har sekretariatet funksjon som daglig bindeledd mellom biskopene og de sentralkirkelige råds virksomhet.

Det er behov for å styrke sekretariatets kapasitet med hensyn til teologisk rådgivning og utredning. Bl. a. ser Bispemøtet behov for å engasjere seg sterkere når det gjelder samordning og fellesoppgaver knyttet til biskopens ledelse av prestatjenesten. Vi opplever økende forventning til Bispemøtets sekretariat med tanke på henvendelser og lignende.

Bispemøtets postjournal er offentlig tilgjengelig på nettstedet kirken.no/bm.

Bispemøtets økonomi

Bispemøtets økonomi har vært tilfredsstillende i 2010.

Omkring en fjerdedel av tildelt budsjett går til finansiering av det ordinasjonsforberedende programmet "Veien til prestatjeneste".

Bispemøtet leier lokaler i Kirkens hus, som eies av Opplysningsvesenets fond. Husleien indeksreguleres. Det er stor verdi knyttet til samlokalisering av kirkelige organer og organisasjoner i Kirkens hus.

Bispemøtets høstseminar

Mandag 18. oktober 2010 kl. 1100 - 1530 – Hotell Best Western Karl Johan, Oslo.

Religionsutøvelse i et sekulært samfunn

Sekulariseringshypotesen fra 1960-tallet, som hevdet at religionsutøvelse vil avta med økt modernisering, slo ikke til. Religion er mer nærværende i offentlig liv i dag enn på mange år. Samtidig blir vestlige samfunn mer og mer sekulære; skillet mellom stat og religion gjennomføres mer konsekvent, likebehandling og ikke-diskriminering er viktige prinsipper, og bruk av religiøse symboler i det offentlige rom problematiseres.

Hvordan er den norske sekularismen? Hvordan ivaretas livsbetingelser for troende i det norske samfunn? Kan vi bli mer religiøse og mer sekulære på samme tid?

Seminaret markerer starten på Bispemøtets høstsamling. Seminaret (inkl. lunsj) er gratis. Begrenset antall plasser. Påmelding til hfo@kirken.no innen 13. oktober.

DEN NORSKE KIRKE
Bispemøtet

Innledere

Sindre Bangstad, Universitetet i Oslo
Hva er et sekulært samfunn?

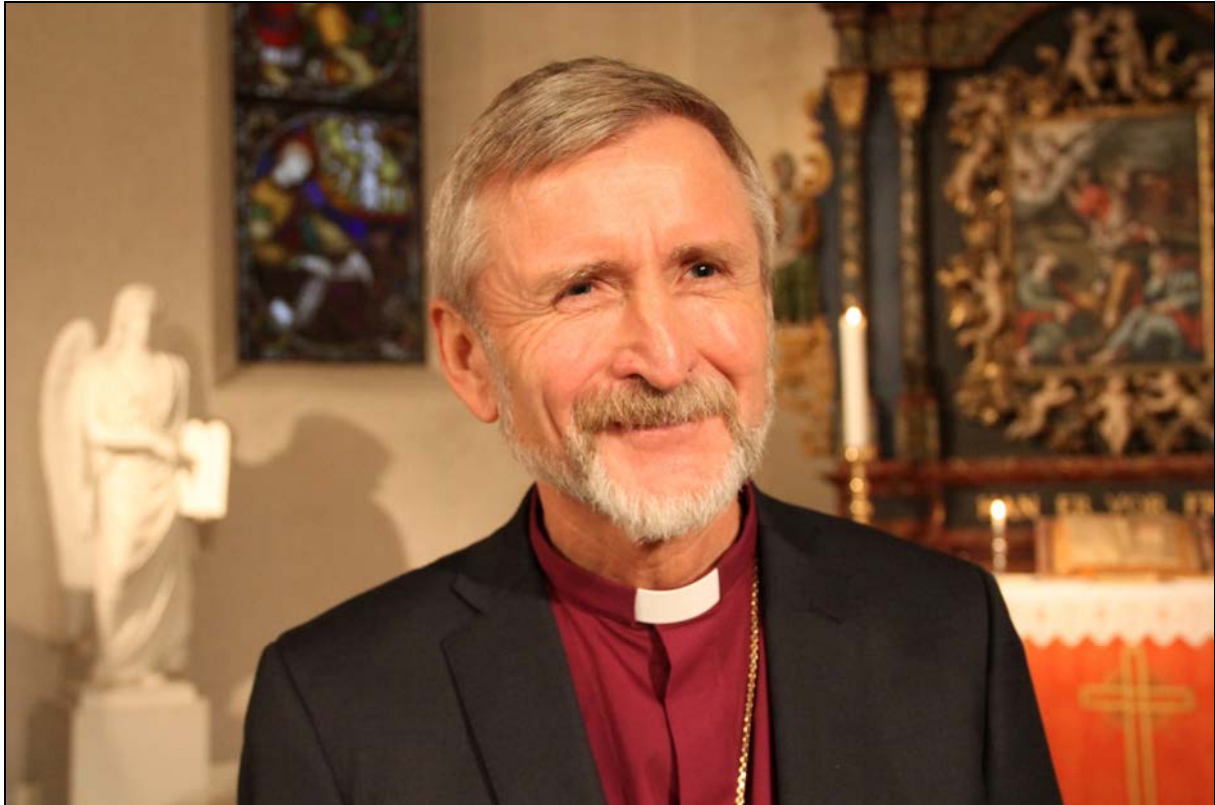
Sturla Stålsett, generalsekretær Kirkens bymisjon, leder av Regjeringens religionspolitiske utvalg "Aktivt støttende religionspolitikk":
Hvordan støtte religion på en nøytral måte?

Hadia Tajik, Stortingets KUF-komite
Mellom individ og kollektiv: Hva kan staten regulere, og med hvilken begrunnelse?

Harald Stanghelle, Aftenposten
Religion i Norge: Et uavklart traume?

For detaljert program se www.kirken.no/bm

Religionsutøvelse i et sekulært samfunn

Åpningsinnlegg på Bispemøtets høstseminar 2010, v/ biskop Erling J. Pettersen

Vel møtt til Bispemøtets høstseminar, der vi i år har innledere som fra ulike ståsted skal sette søkelyset på religionsutøvelse i et sekulært samfunn.

Det er ikke første gang i år at kompetente forskere og aktører fra samfunnsdebatten drøfter sekularisering her i Oslo. Det er ikke lenge siden den amerikanske religionsforskeren José Casanova holdt foredrag ved Universitetet i Oslo. I et av hovedarbeidene hans "Public religion in the moderen world" fra 1994 deler han teoriene om sekularisering inn i tre grupper: Den første, *differensiering*, der religionen løsriveres fra andre sektorer i samfunnet (politikk, økonomi, utdanning, kunst etc) der hver enkelt sektor blir mer og mer spesialisert og lever sitt liv uten berøring med de øvrige sektorene.

Den andre, *privatisering* av religion med fortrenkning til privatsfæren og minimal innflytelse på den offentlige arena.

Den tredje teorien går ut på at religiøs tro og praksis i stadig mindre grad finner gjenklang på *individnivå* i samfunnet. *Moderniseringen* er motor i fremmedgjøringen overfor tradisjonelle oppfølginger.

Casanovas ulike typer sekulariseringsteori drøftes inngående i boken "Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering." Ulla Schmidt, som har redigert boken sammen med Pål Ketil Botvar, og som selv leverer flere spennende bidrag, sier i sluttkapitlet at en skal *vær varsom* med å sammenfatte religion i Norge under én overskrift og ett begrep. Sjablonaktige påstander om at "religionen er tilbake i offentligheten" og at

"sekulariseringstesen har slått feil", er for *unyanserte* til å fange inn det motsetningsfylte og flersidige som karakteriserer religion i Norge.

Boken tegner et bilde av religion i Norge som viser at det er mangesidig og motsetningsfylt. Gjennomgangen av det omfattende datamaterialet for undersøkelsen *Religion 2008* er først og fremst opptatt av religiøsitet som utspiller seg på befolkningsnivå. Hvordan forholder den norske befolkning seg til religiøse spørsmål over tid? For bispemøtet er det i alle fall nyttig lesning å se på endringene fra 1991, via 1998 til 2008. Derfor er også *vårt* ønske med dette seminaret å rette et kritisk blikk på endringene over tid og på religionsutøvelsen i et samfunn som med rette kan kalles *sekulært*, og spørre hvordan livsbetingelsene for troende ivaretas.

Jeg er enig med Ulla Schmidt i at begrepet sekularisering *alene* er for snevert til å gi en DEKKENDE forståelse av det mangesidige og motsetningsfylte ved religion i Norge, men at begrepet likevel er FLERTYDIG nok til å fange inn noen av de mest iøynefallende og dominerende tendensene.

Da Anders Fogh Rasmussen, Danmarks tidligere statsminister, gikk inn for at religionen skulle at av det offentlige rom, bidro han til en kraftig symbolpolitisk debatt som toppet seg i karikaturstriden i Danmark. Hans utspill handlet om en form for sekularisme, in casu en politikk som søkte å *privatisere* all religion. Det er langt fra *den* holdning til den norske regjeringens aktivt støttende religionspolitikk.

Da jeg ledet utvalget som leverte NOU 1995: 9 "Identitet og dialog", sa vi i innstillingen at tro og livssyn er så sentrale innslag i samfunnets kultur at den som ikke kjenner disse områdene vil få problemer med å skjønne *felleskapet*. Og vi ønsket at *staten* skulle ivareta ansvaret for alle, uansett tro eller livssyn.

Utviklingen har vist at en aktivt støttende religionspolitikk er nødvendig. Og mer enn noensinne er det grunn til å se på religionens rolle som sosial og politisk kraft i samfunnet, slik Habermas har gjort det i sin reorientering. Da de nordiske lands biskoper var samlet til et fellesmøte i Århus i sommer, var det under overskriften det *postsekulære* samfunn, nettopp med støtte i Habermas.

Som uttrykk for bl.a. den norske stats forståelse for behovet for en religionspolitikk som favner *bredden* i det flerreligiøse samfunnet, er begrepet relevant. Men denne dagens tema viser at det norske bispekollegium ikke uten videre ønsker å si at sekulariseringsprosessen er avblåst, og at vi kan slå oss til ro med det postsekulære. Så enkelt er det ikke. Vi hørte det under Edinburgh-konferansen om misjon tidligere i høst. En replikk som satte seg var da stortingsrepresentant Hadia Tajik fra Tau i Rogaland sa følgende: "Når jeg forteller folk at jeg er muslim, får jeg gjerne til svar: "Det er helt greit at folk er religiøse, bare de ikke dytter religionen på meg." I slike tilfeller pleier jeg å svare, sa stortingsrepresentanten: "Det er helt greit at folk er sekulære, bare de ikke dytter sekularismen på meg.""

Som biskop i Rogaland stiller jeg meg sammen med stortingsrepresentanten fra samme fylke og ser frem til en seminardag som kan gi ny innsikt om vår hverdag også som religiøse mennesker med ulik tro i det sekulære Norge.

Presterollen - tradisjon, forventning, forandring

Åpent seminar 9. september 2010 - Kirkens hus i Oslo

Hva er en prest? I en foranderlig tid, finnes der fortsatt en presterolle? Hvilket bilde av presten - hvilken presterolle - lever i dag i kirke og samfunn? Hvordan korresponderer denne med de behovene og de ønskene som stilles til prest og kirke både innenfra og utenfra?

Program

- 1200 Enkel lunsj
Registrering
- 1300 Åpning v/ biskop Laila Riksaasen Dahl
- 1310 Nordmenns forhold til religion og kirke - plass for presten?
v/ forsker Pål Ketil Botvar, Stiftelsen Kirkeforskning
- 1330 Hvem er de nye prestene? Prestestudenters bakgrunn, motivasjon og oppfatning av fremtidig yrkesrolle.
v/ rektor Vidar L. Haanes, Menighetsfakultetet
- 1350 Nye prester – ny kirke? Hva trenger kirken nå?
v/ domprost Jan Otto Myrseth.
- 1410 Pause
- 1425 Panelsamtale + spørsmål fra salen
Debattleder: Halvard Johannessen, Det praktisk-teologiske seminar
- 1515 Presentasjon av rapport fra FAD om rekruttering til prestatjeneste
v/ ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen.
- 1600 Slutt

Seminarer er åpent for alle interesserte.
Begrenset antall plasser.

Påmelding til hfo@kirken.no innen 6. september.

Seminarer arrangeres av
Bispemøtet
Styringsgruppen for Veien til prestatjeneste.

Nye prestar – ny kyrkje? Kva treng kyrkja no?

Innlegg på VTP-seminar 9. september 2010, Presterollen – tradisjon, forventning, forandring, v/ domprost Jan Otto Myrseth

Presteteneste i trinitarisk lys

Med treeiningslæra som utgangspunkt og ankerfeste vil eg, i tilslutning til Tor Johan Grevbo, hevde at presteteneste – og kyrkje - dreiar seg om velsigningsfylte relasjonar. Prestetenesta må prøvast på om ho inngår i ei gjensidig avhengigheit og er boren av kjærleiken. Er ho utforma slik at ho avspeglar relasjonen eller relasjonane i den treeinige Gud? Det er i mindre grad enn nokon gong ynskjeleg å tenkje seg ei sjølvoppteken pastoral solistrolle. Det er umuleg å sjå presten som suverent tronande på toppen i ein struktur av overordna og underordna. Presten er og må vere ein i fellesskapet, det fellesskapet der dei ulike gåvene og oppdraga vert haldne saman i vitnemålet om – og siktemålet mot – den treeinige Gud og hans kjærleik som ber oss alle.

Biletet av dei tre personane i Rublevs ikon gir oss eit glimt inn i Guds rike, inn i heilskapens og kjærleikens hus. Med Jesus i sentrum, evangeliet, bodskapen om Guds kjærleiksoffer for verda, og to fingrar som peikar mot kalken. Anden peikar mot den ledige sida av bordet som vender mot oss, innbyr oss til gjestebodet i Guds rike, inn til fellesskapet med Den treeinige Gud, til eit fellesskap som har sitt sentrum i Jesus Kristus (Nordhaug, 2000).

Frå bønens verd

Eg ville starte der og ynskje meg nye prestar som er trygt og solid forankra i dette fellesskapet og med ei forståing av, ja, ei heilag overtyding om at før tenesta – og langt viktigare enn tenesta sine mange oppgåver og ulike relasjonar – er det at eg får tilhøyre

dette fellesskapet. Denne tilhørigeita, denne identiteten vert næra i lønnskammeret og i "katedralen". Kyrkja treng prestar som er innforliva med både katedralbøna, dvs kyrkjelydens felles bønneliv, og den monastiske bøna, dvs den enkeltes stille, meditative bøn. (Bradshaw, 1995)

Det ynskjer eg meg av lærestadene, at dei legg endå større vekt på denne sida av førebuinga til tenesta, at studentane får som den mest sjølvsegte ting i verda på vegen mot kyrkjeleg teneste bli innlemma i eit bedande fellesskap og bli fostra i ein liturgisk spiritualitet.

Sjølv om eg har vore veldig heldig og har fått samarbeide med svært dyktige og begåva unge prestar dei seinare åra, vil eg samstundes sukke litt over at det somme gonger skin gjennom at det skortar på heimekjensla i gudstenesterommet eller på den naturlege tryggleiken i møte med liturgiske oppgåver, den fortrulegheita som veks fram hos den som lik Meisteren (i 12-årsalderen) berre "måtte vere i Fars hus" – dag etter dag. Men då vil eg straks skunde meg å tilføye at eg trur vi hadde vore tent med å legge endå betre til rette for at unge prestar kunne få si tid som "curates" – i anglikansk meining av ordet. Dvs ei tid som assisterande prest eller diakon, ei tid som lærling eller trainee, for å nytte næringslivets språk. Ei tid for å gå side om side med ein erfaren vegleiar og stegvis vekse med oppgåvene. Ein trygg pastoral identitet dreiar seg ikkje så mykje om tileigna ferdigheiter eller teknisk kompetanse, men om ein pastoral formatio, eit omgrep som er blitt meir stovereint å nytte om vår førebuing til prestetenesta enn det var for nokre år sidan.

Det er altfor mange døme på at nye prestar ikkje kjenner seg tilstrekkeleg ivaretekne, noko KIFO-undersøkjingane viser klart. I rapporten frå arbeidsgruppa som nettopp har lagt fram sin rapport om rekruttering heiter det at dei første arbeidsåra vil ofte vere kritiske for om ein person held fram i presteteneste vidare i yrkeskarrieren. Derfor er det ei svært god investering når bispedøme og prostar brukar tid og krefter på å legge godt til rette for dei nye prestane.

Kyrkja treng prestar som ber, som kjenner kyrkja sin tradisjon godt nok til å kunne leie kyrkjelydane i bøn og arbeid. Prestelæraren Steven Croft, no biskop, som var ein av hovudtalarane på siste kyrkjemøte understrekar i boka om prestetenesta sine tre dimensjonar (Croft, *Ministry in three dimensions*, 1999) at det høyrer til prestens spiritualitet og åndelege vegleining at heile gjerninga vert boren og følgt av bøn, forstått som ein tillitsfull og lyttande relasjon til Gud. I anglikansk tradisjon er det utvikla kriterier for utveljing til prestetenesta som krev at kandidatane sin spiritualitet må kunne sporast i både personlege og fellesskapsmessige former, og at dei må ha oppdaga kor avgjerande bøna og det åndelege livet er som fundament og kraftkjelde for tenesta. Engelske prestar har i så måte god hjelp av dei faste bønnetidene, morgon og kveld, som dei er forplikta på å halde, enten i lønnskammeret eller i "katedralen".

Det er neppe vegen å gå i vår samanheng å innføre bønneplikt, men at vi kunne frå studietida førast inn i, og seinare stadig oppmuntre kvarandre til å leve i ei bønerytme ville vere til god hjelp for både eldre og yngre prestar. Mange i kyrkjelydane – og i samfunnet for øvrig - har ei klar forventning til at presten er eit bønemenneske, ein som viser veg inn i den åndelege verda.

Gjev akt på deg sjølv og på læra!

Dernest treng kyrkja prestar som er velutdanna og velutrusta til å lære andre, som har lært å tenkje sjølv, men endå meir i samtale med andre. Eg har møtt fleire unge prestar med eit solid kunnskapsnivå og velutvikla evner til teologisk refleksjon, men eg har også opplevd det motsette – og somme gonger vore lettare rysta over at dei store kunnskapshola på temmeleg sentrale felt innan bibelkunnskap og bibelfag og innan systematikken. Somme gonger kan ein også stusse veldig (og dette gjeld ikkje berre unge, men også eldre prestar) ved den manglande evna til refleksjon over grunnleggande problemstillingar knytt til

relasjonar og utfordringar som møter ein i tenesta. Vi treng prestar med evne til kritisk refleksjon over eiga tru og liv og kyrkjeleg praksis. Det er mykje positivt med den meir praktiske / praktis-teologiske innretninga og interessa som pregar mange unge, og fantastisk med den nye status som den praktiske teologien har fått, men ei tid der det er nokså dårlege kår for den jamne bibelkunnskapen og innsikta i truslæra mellom kyrkjefolk, er det desto viktigare at dei som skal ut i prestetenesta har med seg ein solid bagasje. Elles vil forrådet fort gå tomt og forkynninga bli mager og kraftlaus, for ikkje å snakke om undervisninga. Det er eit stort behov for kyrkjeleg undervisning, både før og ikkje minst etter fylte 18 år. Medan vi no står midt oppe i dei store utfordringane for trusopplæringa, må vi ikkje gløyme den ståande utfordringa knytt til vegleiing og undervisning om trua sine fundament for alle livets fasar. –"Ta deg særskilt av skriftlesinga, formaninga og opplæringa", var apostelen si klare melding til Timoteus. Og han heldt fram: –"Gjev akt på deg sjølv og på læra! Hald fram med det! For gjer du det, skal du frelsa både deg sjølv og dei som høyrer deg." (1 Tim 4,13 og 16) Ved si eiga lesing og fordjuping, refleksjon og fomidling kan presten inspirere andre til det same, og på denne måten istandsetje og utruste medlemmer i kyrkjelyden til å nytte dei naturlege høva som byr seg til å dele trua med andre.

Mot femdagars veke og knappe ressursar er det dårlege odds for bibelundervisning og fellesskapsarbeid i mange kyrkjelydar. Også på dette feltet er det mange spennande tiltak å la seg inspirere av på engelsk kyrkjemark. Uansett om vi får til eigne undervisningssamlingar eller ikkje, er det viktig å reflektere over korleis forkynninga somme søndagar også kan romme solid undervisning av dei truande. Behovet har kanskje aldri vore større.

På lytteposten

Vi treng prestar som har lært å lytte – innover og utover. Lytte i bønns verd til kva Gud vil oss. Lytte innad i det kyrkjelege fellesskapet ein tilhøyrer, men ikkje minst også lytte i samtalen med andre truande frå andre leirar og kyrkjesamfunn. Dei som har lært å lytte kan også tale til andre. Dei som har kjent etter korleis ein har noko felles med andre, kan leie i tru og handling. Den som er berre oppteken av seg sjølv og eigne spørsmål og agendaer, eige samvit og idéar, kan ikkje vere ein god prest. Det er ikkje ei rolle for å fylle egoet, men for å tene andre. Med kunnskap, kjærleik og godt, hardt arbeid.

Steven Croft er oppteken av at alle prestar, enten dei fyrst vart vigsla til diakonar (som i England) eller ikkje, skal ha ein tydeleg diakonal identitet. Det diakonale er ein av dei tre dimensjonane ved prestetenesta, er hans tese. Det handlar om å tene våre medmenneske, våre kyrkjelydslemer og andre, i det stille, men det handlar også om å vende seg med ei tenande haldning mot det samfunnet vi er ein del av.

"Christian reflection on ministry must be rooted, above all, in the person and work of Christ who came as a servant and who commends and exemplifies self-giving love and surrender of power and authority." (Croft, 2006)

I åra som kjem får vi som kyrkje og prestar god anledning til å øve oss i å gi avkall på privilegjar og gamle maktposisjonar, og til å lytte ope og fordomsfritt til andre truande og trussamfunn (og livssynssamfunn) sine røyster og erfaringar. Vi treng å øve oss i å tenkje at dialogen er ein integrert del av formidlinga av evangeliet. I samtalen (samsynet) med andre er det vi må søkje sanninga, for vi skjønar alle stykkevis og talar profetisk stykkevis. Dette gir oss ein solid motivasjon for å arbeide økumenisk og med religionsdialogen i vårt moderne, fleirkulturelle og multireligiøse samfunn.

Seremonimeister og sjelesørgjar

Den diakonale sjølvforståinga er også nøkkelen til å vere ein god liturg, ein god seremonimeister – å lytte seg inn i den djupaste intensjonen i handlingane, nemleg å formidle eit møte på djupet mellom den treeinige Gud og dei som er samla. Tor Johan Grevbo, som sjølv har brukt så mykje av si tid som sjelesørgjar og sjelesorglærar, seier at presten si sjelesørgjarrolle i dag må utviklast sterkare i retning av det rituelle. I den

merksemda som denne sida ved prestens teneste har fått gjennom nokre tiår har det helst handla om samtale på tomannshand, om personlege kriser og ei tilnærming med psykoterapeutisk preg. No treng vi å lære å utnytte det sjelesørgeriske potensialet i dei faste gudstenester og kyrkjelege handlingar, pluss gå lyttande, men frimodig inn i ei mengde mulege situasjonsbetinga ritualar.

Den før nemnde engelske prestatittelen curate (av latin curatus) vart før reformasjonen brukt om kyrkjelydspresten, noko som framhevar den sjelesørgeriske sida ved heile prestegjeringa. Morgondagens prestar må, for å sitere Tor Johan, "lære å se på det å lede seremonier som den sentrale sjelesørgeriske ytringsform i kirkens rom." (Grevbo, 2000)

I dette biletet og med eit tilbakeblikk på det eg nemnde om eit trinitarisk utgangspunkt for prestenesta er det viktig å understreke kor viktig det er at presten/liturgen også kan la seg tene og ikkje vere einsidig oppteken av å vere på gjevvarsida. Dette kan ofte vere det vanskelegaste for presten, å våge den gjensidige relasjonen, som kan opne for at erkjenninga og kjærleiken kan strøyme begge vegar. Her er ein interessant parallell til moderne misjons aukande medvit om det gjensidige i utvekslinga mellom sendar og mottakar.

Eg hadde for ei veker tid sidan gleden av å høyre eit miniforedrag av professor Henrik von Achen frå Bergen museum, og dessutan diakon i St Paul katolske kyrkje, der han snakka om utfordringar for kyrkja og diakonien i det neste tiåret. Eit av hans poeng var at det er avgjerande at vi klarer å bevare balansen mellom individet og kollektivet. Det er ikkje tilfeldig at vi i truedkjenninga seier credo, eg trur, og ikkje credimus, vi trur. Men vi seier det saman. Så viste han til den franske forfattaren Antoine de Saint-Exupéry, som seier: Livet har lært oss at kjærleik ikkje består i å stirre på kvarandre, men saman å sjå i same retning.

Med ein trygg pastoral identitet kan presten i fellesskap og fridom sjå i same retning som dei han får tene som diakon og prest.

Trygge, frimodige leiarar

At presten er ein kyrkjeleg leiar har til alle tider vore eit ukontroversielt faktum, men ikkje fullt så enkelt å sameinast om i våre dagar. Heldigvis har vi fått lovfesta daglege leiarstillingar i lokalkyrkjelyden som gjer det muleg for presten å konsentrere seg om dei viktigaste oppgåvene. Og likevel kan vi ikkje sette ein enkel strek over prestens leiaransvar.

Uansett kva vi måtte meine om arbeidsgjevaransvar, dagleg leiing og styringsrett – og diskusjonen om desse utfordringane må gå livleg for seg i prosessen fram mot ei best muleg ny kyrkjeordning - er det knapt nokon som vil nekte for at presten er ein leiar. Ikkje primært med verkemiddel som administrasjon og personalleiing, men ikkje mindre viktig framstår dette leiaransvaret – og kyrkja taper mykje om prestane dreg seg unna det. Som gudstenesteleiar på søndag har presten også ein ufråcomeleg funksjon som sentral kyrkjelydsleiar elles i veka. Det handlar om å knyte søndag og kvardag saman, å bevisstgjere på at heile vårt liv er ei gudsteneste.

Dei seinare åras diskusjon om leiing har nok gjort mange prestar usikre på si rolle i så måte, og har gjort at mange trekkjer seg for mykje tilbake og blir usynlege. Fredrik Saxegaard sin artikkel i Halvårsskrift for praktisk teologi 2-2009 omtalar prestens "symboliserande" leiaransvar, altså ikkje symbolsk å lå ein gallionsfigur av ein leiar, utan reelt inngrep med røynda og med stor avstand mellom retorikk og røynd. Det ligg noko dynamisk i å vere ein symboliserande leiar – omgitt av symbol i kyrkjerom og liturgi, og samstundes sjølv eit symbol, og i tillegg som ein som forvaltar symbol gjennom tale og handlingar.

Med berre eit par månader att til Kyrkjemøtet skal gjere eit vedtak som kan og bør få stor innverknad på morgondagens gudstenesteliv, opplever eg at Saxegaard sitt innsteg til temaet presten som leiar, med utgangspunkt i liturgien og rolla som gudstenesteleiar, er

svært fruktbart og naudsynt. Gjennom trygt og tydeleg leiarskap kan presten legge til rette for at menneske kan møte Gud, feire viktige høgtidsstunder i livet, bearbeide sorg, osv. Og for at ikkje det som går føre seg i kyrkja skal opplevast som isolert frå kvardagen, trengst prestens strategiske leiing (Saxegaard sitt andre punkt) – ved å bygge relasjonar og nytte dei på klokt og målretta vis. I sokneråd, bibelgruppe, medarbeidarsamlingar, i samarbeid om gudstenesteførebuing, osv. Skal gudstenestereformen bli meir enn ein papirtiger er prestens strategiske leiing heilt ufråkomeleg. Og her trengst hennar/hans teologiske kompetanse og evne til relasjonsbygging og samhandling – som fører over i Saxegaards tredje karakteristikk av prestens leiarskap. Dette berører igjen temaet gjensidighet.

Samarbeid og samhandling må innebere at premissane ikkje vert diktert av den eine (som attpåtil har tradisjonens og historias tyngde på si side). Presten må våge å lytte og lære og skjelne, dvs nytte si åndelege dømmekraft, for så å gi kraft og tyngde til dei gode idéar, som for den som trur Den Heilage Anden si gjerning i kyrkjelyden, like gjerne kan kome frå andre enn presten sjølv. Viss presten ikkje lar seg true av det, men utøver sitt leiarskap med kløkt og frimod, kan kyrkjelyden vekse og Guds vilje skje.

Presteteneste – også som tilsynsteneste

Presten skal ikkje berre sjølv forkynne, men sjå til at Ordet forkynnast og sakramenta blir forvalta, at nådemidla vert brukt rikeleg og rett.

Tilsyn – ikkje kontroll, men oppmuntring og tilskunding. I denne forståinga av kyrkjelydsprestens teneste inkluderast ei tilsynsteneste.

Fleirtalet i det bispemøteoppnemnde utvalet som i 2002 leverte innstillinga "Lokalt pastoralt tilsyn" ville reservere tilsynstenesta for bispeembetet, medan mindretalet (med m.a. Olav Skjevesland) hevda at kyrkjelydspresten "som tjener for ord og sakrament har del i sider ved tilsynstjenesten" (Lokalt pastoralt tilsyn, 2002, kap 4,1).

Kyrkjelydsprestens utøving av episkope /tilsyn tenkjast her som "veiledning, oppmuntring og inspirasjon med utgangspunkt i Guds ord".

Steven Croft seier i si bok at den ordinerte tenesta må avspegle alle tre former for pastoralt leiarskap (diakonos, presbyteros, episkopos) som utvikla seg i den tidlege kyrkja. Dette er ein naturleg konsekvens av at presten ikkje forhold seg berre til enkeltmenneske, men til kyrkjelyden som fellesskap. Han kan ikkje lense seg til eller stole på den autoriteten som var tufta på tradisjon og hierarki, men må vere med å bygge fellesskap, fremje samhandling og samarbeid, oppmuntre og bedømme nådegåver, formidle visjonar og leie/delta i endringsprosessar.

Den episkopale dimensjonen handlar om å gripe, utvikle, setje ord på og dele ein felles visjon, om å sjå og bevare einskapen i den lokale "avdelinga" av Guds folk. Den handlar for det andre om å frigjere, muleggjere og støtte mangfaldet av tenester, og for det tredje å sjå til at ein sjølv og kyrkjelyden ikkje fer vill, men held seg til den gode vegen.

Uansett kor iherdig og flittig biskopane reiser på visitas og utøver sitt tilsyn, kan dei umuleg klare denne oppgåva åleine, heller ikkje med assistanse berre av sine prostar. Gjennom ordinasjonen får kvar kyrkjelydsprest del i dette tilsynsansvaret, sjølv om det er berre biskopen som kan gi bindande pålegg vedrørende prestar og andre kyrkjelege tilsette si tenesteutøving.

Hvem er de nye prestene?

Innlegg på VTP-seminar 9. september 2010, Prestestudenters bakgrunn, motivasjon og oppfatning av fremtidig yrkesrolle, v/ dekan, professor Vidar L. Haanes

La meg starte med å si at dette kan jeg ikke svare på. For de nye prestene er ikke bare like forskjellige fra hverandre som for 30 år siden – de er trolig mer forskjellige. Det er ikke klare forskjeller i KIFO's undersøkelser på eldre og yngre prester. Det som har endret seg mest er nok presteutdannelsen, og da vil jeg særlig vektlegge betydningen av integrert praktikum, som er mulig i Norge fordi vi har pastoralseminarer knyttet til de teologiske fakultetene, og ikke som i Danmark og Sverige – et skille mellom fakultetene og de kirkelige pastoralseminarene.

Selv om en stor andel av de nye teologistudentene kommer fra aktive kristne miljøer, særlig KRIK, KFUK/KFUM eller Acta – er det langt færre av de nye prestene kommer fra prestehjem eller har gått jevnlig til gudstjeneste eller spesielt høymesse i Den norske kirke i oppveksten. Jeg tror studietiden er enda viktigere i dag enn tidligere, og jeg vil komme tilbake til studieopplegg og emner litt senere. Det er stort behov for både formasjon (innsikt og vilje til å leve i samsvar med kirkens ordo) og sosialisering (kunnskap, lære seg til å bli kjent med kirken, menighetslivet og gudstjenesten). Her er andakts- og gudstjenestelivet på MF av betydning. Likeledes er det mange av våre studenter som er knyttet til ulike menigheter, og både tar ansvar for og går til gudstjeneste i Oslo-kirkene, som Uranienborg, Nordberg, Vestre Aker, Trefoldighet eller Storsalen.

De nye prestene har også sine rollemodeller, men det er ikke lenger nødvendigvis presten i hjemmemenigheten, eller praktikumsleder alene. Det gis impulser fra mange hold, og det er fokus på mange forskjellige funksjoner som prestene har i norske menigheter og lokalmiljø. På MF har praktikumslærerne, med sin tydelige presteprofil, stor betydning. Det samme gjelder studentprestene, som betyr mye for å forme presterollen – i sitt daglige virke som gudstjenesteledere og sjelesørgere på huset. De er veldig synlig og nærværende i miljøet – og de samarbeider med studentene, blant annet i Andakts- og gudstjenesteutvalget. Her lærer studentene samarbeid og gis innflytelse og ansvar. Dette er for tiden MFs mest populære utvalg for studentene å bli med i.

Tidligere snakket vi om Johnson-prester og Hallesby-prester, man etterliknet Smemo, prekte som Weider, eller snakket som Per Lønning – i alle fall på fjernsyn... men det er lenge siden det ble slutt på dette. Man kan lett tenke at presterollen henger nøye sammen med den profil de markerte teologiske lærere har til enhver tid, og det er selvfølgelig noe rett i det. Ikke minst hadde lærerne i pastoralteologi, ofte hovedlærerne eller rektorene på praktikum, tidligere stor betydning når presterollen skulle formes. Man kan spørre om presterollen i dag er noe studentene selv forventer å gå inn i, eller er det slik at de karikerte presterollene er noe vi – og samfunnet rundt konstruerer, på grunnlag av historien?

Gustav Jensen var hovedlærer ved Det praktisk teologiske seminar ved forrige århundreskifte og deretter stiftsprost, det vil si domprost her i Oslo. For prestestudentene ble han selve idealet av en prest. Hans program var personlig religiøsitet levd ut i et sakramentalt fellesskap. Også dette presteidealet har sterke tilhengere i dag. Flere enn noen gang. Nettopp kombinasjonen av personlig, åndelig liv – eller spiritualitet – levd ut i et sakramentalt fellesskap.

Det teologiske fakultet gav rundt 1905 all oppmerksomhet mot presten som lærer, som vitenskapsmann, som representant for den høyeste akademiske kultur. Men ute i menighetene hadde man en annen oppfatning av hva slags prester man trengte. Til og med Eivind Berggrav klaget i 1913 over at prestene ikke kjente noen annen verden enn den akademiske, og manglet føling med livet i den virkelige verden: Men likevel har TF og MF – og senere MHS vært enige om at en solid akademisk utdanning også er vesentlig for kommende prester.

På MF lærte studentene at samarbeid med det kristne lekfolket var både viktig og nødvendig. For så vidt hadde vel de fleste studentene også bakgrunn fra slike miljøer. Det viktigste var ikke om prestene kunne forske, men om de hadde liv i Gud, sa Hallesby. I 1919 foreslo han å redusere det vitenskapelige pensum, og satse mer på personlighetsutvikling. Men han møtte sterk motstand – ikke minst blant egne kolleger ved MF.

Professor Olaf Moe ved MF holdt fast at presteutdanningen var et akademisk skriftstudium og ikke en bibelskole, og han prioriterte lokalmenigheten fremfor indremisjonsforeningen.

Johannes Smemo, rektor ved MFs praktikum på 30- og 40-tallet – og senere biskop i Kristiansand og Oslo – lærte prestestudentene at det å preke er det viktigste, ja viktigere enn det aktive personlige hellighetsliv og den kirkelige sosiale innsats. (Smemo 1938:11). Ingenting hos presten må skygge for Ordet. Det er forvirrende og feil, skrev Smemo, når man har begynt å legge vekt på personlighet og vennskap i tillegg til nådemidlene: "Det heter 'i begynnelsen var Ordet', ikke 'i begynnelsen var 'livet'."

Stephan Tschudi (f.1908), som var rektor ved Det praktisk-teologiske seminar ved Universitetet på 1960-tallet, var for sin del opptatt av pastoralteologien og temmelig kravstor: Av kommende prester må det kreves stor teologisk og menneskelig innsikt, vitenskapelig trening, modent personlig kristenliv, full solidaritet med kirken, og praktisk kjennskap til prestearbeidet. - skriver Tschudi. (1945:64) – og fortsetter: Man bør stille krav om et godt

hjem, skrev han, og han ønsket at også prestefruene måtte være underlagt kirkelig disiplin. (s.76f.). Presten er menighetens tjener, han skal være villig til å gi avkall på alle sine private ønsker og meninger. Presten er ikke noe i seg selv, har ikke noe å rose seg av. han er hyrde for en hjord som er blitt ham betrodd, et ledd i en lang rekke av viede tjenere hvor de enkelte snart blir glemt.

Slike idealfremstillinger av presten var tema for biskop Ola Steinholt's foredrag under Presteforeningens generalforsamling i 1980. Steinholt talte om behovet for en bibelsk-realistisk oppfatning av prestedtjenesten, preget av troverdighet og oppriktighet. Presten må våge å fremstå som et vanlig menneske med alt hva det innebærer av skrøpeligheter og feil, men også med vanlige behov og interesser.

Utover på 1970-tallet fikk vi både politisk radikale prester og evangelikale, karismatiske prester. Liv betydde mer enn lære, handling betydde mer enn 'tomme' ord. Men på 80-tallet ble prestene mer opptatt av arbeidsvilkår og etterutdanning.

Rådsstrukturen ble bygget parallelt med embetsstrukturen. Lekfolk fikk makt og myndighet i bispedømmeråd og kirkemøte. Så kom tjenstedifferensiering – kateketer og diakoner, menighetssekretærer og for ikke å snakke om kirkeverger og daglig leder. Mange prester strevde for å finne sin egen spesielle rolle i dette mangfold av tjenester. Men det er ikke prestestudentene eller de yngste prestene som strever mest med dette. Både blant prester og forskere, ser man en helt annen evne og vilje til samarbeid og prosjektarbeid blant de under 40 – trolig fordi de har hatt en helt annen skolehverdag, der samarbeid og gruppeoppgaver har vært verdsatt. De nye prestene er veldig gode på samarbeid...

Hva med kvinnelige prester?

Fem sentrale kvinnelige prester utgav i 1989 resultatet av sitt fellesprosjekt, kalt Presterollen, en kvalitativ intervjuundersøkelse om det å være prest i Den norske kirke. De fem var Kirsten Almås, Anne-Lise Brodtkorp, Anne Dalen, Rosemarie Køhn og Grete Tobiassen. De definerer presterollen som et produkt av de forventninger man selv har til rollen, samt de forventninger andre har til den samme rollen. Oppfølging av disse forventningene er med på å danne rollen i praksis. Kvinnene i intervjuundersøkelsen var i klart flertall når det gjelder å fremheve relasjonsarbeidet som det viktigste, og flere kvinner betegner relasjonsarbeidet som forkynnelse. Nesten samtlige kvinner i undersøkelsen fremhever omsorg og kjærlighet for den enkelte; Være nær mennesker; Vise at livet har med Gud å gjøre; Skape glade mennesker og hjelpe mennesker til å finne identitet og fotfeste.

Kirsten Almås kommenterte at de kvinnelige prestene opplever at de er kalt til å leve troens rom i kirken, mens de mannlige prestene opplever seg kalt til å forkynne, til å gi folk evangeliet. Kvinnene lever budskapet, mens mennene meddeler det – skriver hun videre. Kvinnene er personorientert, mennene er saksorientert. Men dette var prestene i 1989, i en tid der kvinner søkte legitimering for sin presteidentitet. Sannsynligvis har dette sterke, og utvilsomt nødvendige legitimeringsbehovet i 1970- og 80-årene, ført til den allmenne oppfatning at det er kvinnens inntreden i prestestanden som har ført til endring i retning av trøste- og bæreembetet. I dag vil vi neppe legge så stor vekt på forskjellene mellom kvinner og menn i utøvelsen av presteyrket.

Motivasjon for prestedtjeneste

Det er en interessant side ved rekrutteringss spørsmålet som kanskje kan si noe om motivasjon, nemlig det faktum at så pass få velger å gå rett på den 6-årige presteutdanningen – mens det er stadig flere som går over på prestestudiet etter ett eller flere år i andre studieprogram. Vi har også noen flere eldre teologistudenter i dag enn tidligere, av typen second career – og gjerne med lang erfaring i å arbeide med mennesker, gjerne som lærer, menighetsarbeider eller liknende. Det betyr ikke at kallet er uvesentlig. Men for mange oppdages kallet etter at de har begynt på studiet. På MF formes nå

studentene i et atskillig mer mangfoldig miljø enn tidligere, der man møter kateket- og diakonstudenter, de som vil bli ungdomsledere – (UKT) – men også møte med studenter og ulike lederroller fra ulike kirkesamfunn, i samtale og felles undervisning med katolikker, pinsevenner, metodister og misjonsforbundere.

Hva gjør prestestudentene selv?

I etableringen av "Nesten-Presten" fikk vi en intern debatt blant teologistudentene på MF. De fleste synes dette er et flott tiltak, men en dyktig og godt voksen teologistudent – som først gikk på MF på 80-tallet, og så igjen nå.. skrev til meg:

"For meg ser det ut til at "Nestenpresten" representerer en nokså snever oppfatning av hva det vil si å være kristen og prest, som mange av oss ikke kjenner seg igjen i og ikke føler seg tiltrukket av. Ut fra det som de studentene som har tatt initiativ til "Nestenpresten" flagger som sine savn eller som mangler ved presteutdanningen i Norge, vil jeg også så sterkt jeg kan oppfordre ledelsen ved MF til å støtte opp under bl.a. studentprestenes og praktikums ulike tiltak for å møte nettopp de behovene som "Nestenpresten" mener at man tydeligvis får dekket for lite av (noe jeg er uenig i som generell påstand)."

Eksempler på gode ting som gjøres her på huset:

*Prosjektet med troshistoriegrupper, som studentprestene er i gang med, er et fantastisk bra tiltak som betyr mye for de som deltar der, undertegnede medregnet, og som jeg mener bør utbygges og satses på slik at det kan bli et tiltak som har plass til alle.

*Andakts- og gudstjenestelivet på MF er svært godt og kan ikke sammenlignes med slik det var på 80-tallet.

*Praktikum søker å være med på å forme og møte studenter også på et personlig og ikke bare akademisk plan gjennom store deler av studieløpet.

*Alt dette mener jeg å se er ikke bare akseptert, men aktivt støttet av MFs ledelse.

Og det må jeg jo si meg enig i – at jeg aktivt støtter denne utviklingen. Men det er i tillegg slik at – siden såpass mange teologistudenter ikke har en sterk eller bestemt profil eller rolleforståelse når de begynner på studiene – og ikke nødvendigvis har vært så mye på gudstjeneste – så blir studietiden desto viktigere.

En ung prests bekjennelse

Hvem er så de nye prestene? Jeg kunne nevnt utallige – av de flotte studentene som har gått ut fra MF de senere år – og inn i prestatjeneste:

Gunnhild og Elisabeth, kusiner som begynte på MF – først på årsstudiet – og som fortsatte på teologi. Begge hadde sin tante, presten Brita Hardeberg som rollemodell. Elisabeth er prestedatter, Gunnhild har vært aktiv i ungdommens kirkemøte og så på kirkemøtet...

Bendik, som parallelt tok bachelor og master ved LSE, men endte som prest, som sin farfar; Kristian, som alltid ville bli prest, med mor og mormor trofaste i MF-forening og misjonsforening på sørlandet; Jon, som studerte på MF rundt 1980 – og som kom tilbake 20 år senere og fullførte studiet for å bli prest, eller Janneke som var diakon, tok teologien og ble prest i voksen alder, Torunn som startet i voksen alder på deltidsutdanning i KRL, og endte som prest. Anne-Inger som strevde med kallet etter mellomfag, men som heldigvis valgte teologien – og ble sokneprest på Tynset; Hun skal få ordet til slutt – med det sikkert flere av dere har lest i avisen Vårt Land i dag:

"En ung prests bekjennelse

Jeg bekjenner at det å være prest er en annerledes livsstil, men en livsstil jeg trives med. Jeg bekjenner at det er mange lange dager, mye arbeid og tøffe situasjoner å stå i, men at jeg får rikt igjen. Jeg bekjenner at jeg ofte møter meg selv i døra og blir utfordret til å reflektere over og arbeide med eget liv, men at det er slik jeg vokser som menneske og som prest: Jeg har verdens beste jobb. Jeg føler meg privilegert som får lov til å arbeide i Den norske kirke og tjene Gud og medmennesker, forvalte Ord og sakrament. Og ja, jeg opplever prestatjenesten

som både misjonerende og evangeliserende. MF-professor Knud Jørgensen mener prester bør omskoleres til å være misjonærer, men er det ikke det vi allerede er? Kallet springer ut fra misjonsbefalingen (Matt 28, 18-20), hvorpå vi skal spre lysets evangelium i ord og handling – som både prester og teologer.

Anne-Inger Lunner, sokneprest Tynset og MF-teolog.”

Myrseth, Haanes og Botvar under panelsamtalen.

Det var mange spørsmål fra salen.

Årsrapport 2010

Veien til prestedtjeneste (VTP)

---

1. Innledning

"Veien til prestedtjeneste" (VTP) er et praktisk-kirkelig innføringsprogram for teologistudenter og andre som vurderer å bli prest i Den norske kirke.

Programmet ble igangsatt med ordinasjonssamlinger i 1999 og utvidet til også å omfatte stiftspraksis i 2001.

Biskopene i Den norske kirke gjennom Bispemøtet er ansvarlig for driften av "Veien til prestedtjeneste", i samarbeid med bispedømmerådene, Det praktisk-teologiske seminar (herunder Kirkelig Utdanningscenter i Nord)/Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo, Det teologiske menighetsfakultet og Misjonshøgskolen.

VTP har som formål å:

- rekruttere, motivere og forberede til ordinasjon og prestedtjeneste,
- utvide deltakernes kjennskap til Den norske kirke,
- gi deltaker og veiledningsbiskop anledning til å bli kjent med hverandre,
- gi biskop som skal forestå ordinasjon, grunnlag for å prøve deltakerens skikkethet

(Grunnreglene § 1)

Biskopene legger til grunn at godkjent gjennomføring av "Veien til prestedtjeneste" er normalordning for å bli ordinert til prest i Den norske kirke.

VTP består av to ordinasjonssamlinger (O1 og O2) og stiftspraksis med påfølgende ordinasjonssamtale (O3). I samlingene inngår undervisning, gruppearbeid eller annen form for involvering, plenumssamtaler, erfaringer med lokalt kirkeliv, liturgiske samlinger og bibelstudium.

O1 og O2 gis ulikt preg, slik at deltakerne opplever at O2 representerer en faglig progresjon og forutsetter et høyere modnings- og avklaringsnivå i forhold til prestedtjeneste og ordinasjon enn O1. Biskopen fører individuelle samtaler med alle deltakerne under ordinasjonssamlingene. Ideelt sett gjennomføres O1 i løpet av de to første studieårene, mens O2 følger to år etter dette. Begge samlingene gjennomføres i uke 25 hvert år.

Bispedømmene samarbeider om arrangementene i tre regioner:

- Region Nord (Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros, Møre)
- Region Vest (Bjergvin, Stavanger, Agder og Telemark)
- Region Øst (Hamar, Tunsberg, Borg, Oslo).

Stiftspraksis består av fem ukers lønnet tjeneste som prest i menighet. Tjenesten skjer på ansvar og under tilsyn av ordinert prest og forutsetter at biskopen utsteder fullmakt i henhold til tjenesteordning for biskoper § 10 annet ledd.

For å kunne gjennomføre stiftspraksis som element i VTP må deltakeren være student ved lærested som gir godkjent norsk praktisk-teologisk utdanning (PTS, herunder KUN, MF og MHS). Stiftspraksis er både et element i VTP og i den praktisk-teologiske utdanningen.

Deltakelse i stiftspraksis forutsetter medlemskap i Den norske kirke. Biskopene kan i særskilte tilfeller gi dispensasjon fra denne bestemmelsen.

Studentene gjennomfører stiftspraksis i det bispedømmet de ble knyttet til ved opptak på programmet. I særskilte tilfeller og etter godkjenning av styringsgruppens ankeutvalg kan en deltaker gjennomføre stiftspraksis i annet bispedømme.

Bispemøtet vedtok i 2004, på grunnlag av en omfattende utredning og uttalelse fra alle berørte parter, "grunnregler" og "utfyllende bestemmelser" for programmet (BM 29/04). Disse er tilgjengelige på www.kirken.no/BM.

VTP er en viktig arena for rekruttering – særlig O1 har effekt i forhold til konfesjonstilhørighet og refleksjon rundt medlemskap og jobb i Den norske kirke. VTP bidrar til kontinuitet og oppfølging gjennom studietiden.

2. Deltakerne

Teologistudenter og andre som vurderer å bli prest i Den norske kirke oppfordres til å søke seg inn på programmet tidlig i studiet og i god tid før gjennomføring av O1.

Pr. 31.12.10 var det registrert 282 påmeldte til VTP. Det har vært en jevn økning av deltakere siden 2005. Lærestedene som har hatt størst økning siden 2005 er TF/PTS/KUN. Disse lærestedene er også de eneste som har økt antall deltakere fra 2009 til 2010. MF og MHS har hatt en liten nedgang i antall deltakere i denne perioden. Deltakerne fordeler seg slik på lærestedene:

Lærested	2010	2009	2008	2007	2006	2005
TF/PTS/KUN	101	86	70	68	78	52
MF	127	129	117	109	122	108
MHS	37	40	32	26	42	35
Andre	17	17	28	23	23	15
Sum	282	272	247	226	265	210

Ved opptak til programmet blir deltakerne fordelt til et bispedømme. Ved fordelingen tilstrebes det at alle bispedømmer skal ha tilnærmet like mange deltakere på programmet til enhver tid.

Deltakerne fordeler seg slik på bispedømmene:

Bispedømme	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Oslo	30	23	26	26	25	21
Borg	35	26	25	23	24	15
Tunsberg	23	28	22	16	24	19
Hamar	25	23	19	22	24	21
Agder og Telemark	28	26	20	22	24	16
Stavanger	31	27	22	19	24	21

Bjørgvin	30	23	18	21	24	19
Møre	17	23	22	21	24	20
Nidaros	20	26	26	18	23	17
Sør-Hålogaland	22	24	23	19	24	20
Nord-Hålogaland	21	23	24	19	25	21
Sum	282	272	247	226	265	210

3. Ordinasjonssamlinger i 2010

O1 og O2 ble arrangert som følger i 2010:

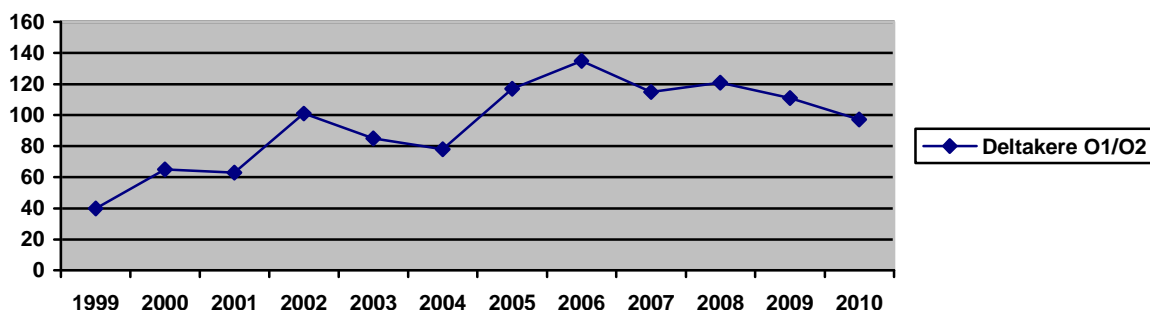
Region	Sted	Tid	Noen utdrag fra programmet
Nord	O1 Tingvoll	21.-24. juni	Pilgrimsvandring (O1). Tur til Nesset prestegård (O1).
	O2 Tingvoll	24.-27. juni	Møte med kirkestab i Molde (O2). To kvelder i prestegardsfjæra (O1 + O2). Besøk på Tingvoll gard og kirkehistorisk gjennomgang av Tingvoll kirke (O1 + O2). Møte med feltprestekorpset (O1 + O2)
Vest	O1 Agder folkehøgskole	21.-23. juni	Presentasjon av Road Service (O1) Selvstudie (O1) Møte med feltprestekorpset. (O1)
	O2 Agder folkehøgskole	22.-24. juni	Plenumsamtaler Båttur i Søgne-skjærgården (O2) Minikonsert med Tore Thomassen. (O1 + O2)
Øst	O1 Granavolden Gjestgiveri, Gran	21.-23. juni	Pilgrimsvandring (O1). Møte med feltprestekorpset (O1 + O2)
	O2 Granavolden Gjestgiveri, Gran	21.-23. juni	Møte med prester i tjeneste i Gjøvik. Kveldskaffe med quiz (O1 og O2)

Til sammen 50 deltakere gjennomførte O1 i 2010, mens 47 deltakere gjennomførte O2. Deltakerne har fordelt seg slik på bispedømmene fra 2007 til 2010:

Bispedømme	2010		2009		2008		2007	
	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2
Oslo	6	6	6	4	6	6	4	10
Borg	5	3	3	6	6	10	10	3
Tunsberg	2	4	8	3	6	4	4	4
Hamar	6	6	7	5	3	2	4	5
Sum region Øst	19	19	24	18	21	22	22	22

Agder og Telemark	3	2	2	7	5	2	7	8
Stavanger	7	6	5	9	9	4	7	4
Bjergvin	7	3	5	7	9	4	3	6
Sum region Vest	17	11	12	23	23	10	17	18
Møre	2	3	4	3	6	3	5	2
Nidaros	3	7	6	6	8	6	9	2
Sør-Hålogaland	4	5	5	5	4	6	7	4
Nord-Hålogaland	5	2	4	1	6	6	4	3
Sum region Nord	14	17	19	15	24	21	25	11
Totalt	50	47	55	56	68	53	64	51

Utviklingen i antall deltakere som har gjennomført O1/O2 siden 1999, fremgår av nedenstående fremstilling:

4. Stiftspraksis i 2010

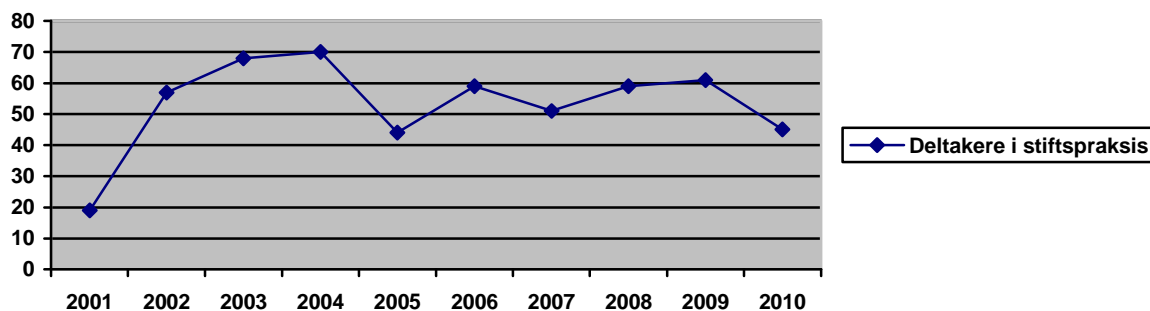
Til sammen 45 deltakere gjennomførte stiftspraksis i 2010.

Deltakerne fordelte seg slik på bispedømmene:

Bispedømme	2010	2009	2008	2007	2006
Oslo	5	7	13	6	7
Borg	8	9	4	7	2
Tunsberg	3	4	4	3	9
Hamar	4	5	4	3	4
Sum region Øst	20	25	25	19	22
Agder og Telemark	2	5	6	3	4
Stavanger	9	3	5	7	9
Bjergvin	2	2	6	8	3
Sum region Vest	13	10	17	18	16
Møre	1	7	5	4	0
Nidaros	4	4	3	4	5

Sør-Hålogaland	5	8	6	1	8
Nord-Hålogaland	2	7	3	5	8
Sum region Nord	12	26	17	14	21
Sum totalt	45	61	59	51	59

Utviklingen i antall deltakere som har gjennomført stiftspraksis siden 2001, fremgår av nedenstående fremstilling:

Evalueringsrapportene viser at det gjennomgående er god gjennomføring av stiftspraksis. Både deltakere og tilsatte setter høye skår ved evalueringen av praksisen. I 2010 var man minst fornøyd med lokalmenighetens / nærmeste overordnedes tilretteleggelse av tjenesten. Her varierte det stort fra sted til sted, men jevnt over kan dette forbedres.

5. Fagdag

Styringsgruppen arrangerte en fagdag for VTP-medarbeidere i bispedømmene 19. september 2010. På fagdagen ble rutiner for gjennomføring av stiftspraksis drøftet, samt regelverket for Veien til prestedtjeneste gjennomgått med tanke på å forenkle regelverket.

Samme dag, påfølgende etter fagdagen, arrangerte styringsgruppen et seminar om presterollen. Seminaret hadde tittelen: *Presterollen – tradisjon, forventning, forandring*. Seminaret hadde god deltakelse med ca 60 påmeldte deltakere. Innledere var: Laila Riksaasen Dahl (Bispemøtet), Pål Ketil Botvar (Stiftelsen kirkeforskning), Vidar L. Haanes (Menighetsfakultetet), domprost Jan Otto Myrseth, Ingrid Vad Nilsen (FAD). Panelsamtalen ble ledet av Halvard Johannessen (Det praktisk-teologisk seminar)

6. Informasjon

En sentral oppgave er å nå frem til den aktuelle målgruppen med informasjon om VTP. Dette er særlig viktig etter at VTP er blitt nødvendig vilkår for ordinasjon.

Studentene gjøres oppmerksom på VTP tidlig i studiet, og henvises til nettstedet ved oppslag på lærestedene.

Praksislederne orienterer studentene om programmet.

VTP har et eget nettsted: www.kirken.no/vtp.

På nettstedet presenteres programmet i hovedtrekk, og studentene kan hente søknadsskjema for opptak.

Videre er alle regler og veiledninger for programmet tilgjengelig på nettstedet. Nettstedet er også ment som et arbeidsredskap for ansatte ved bispedømmekontorene og lærestedene som har administrative oppgaver knyttet til VTP.

I august 2009 ble Web-basen for VTP lagt ut. Her kan saksbehandlerne i bispedømmene og på lærerstedene søke opp sine kandidater og gjøre de nødvendige endringene. Målet er at alle bruker denne basen slik at den til enhver tid er oppdatert. Det ble sendt ut et skriv med ansvarsfordeling for hvem som skal redigere hvilken informasjon. Denne databasen er ment kun til saksbehandlere og ikke for studenter. Man må derfor logge seg inn med brukernavn og passord for å kunne ta i bruk Web-basen.

Fra samme tidspunkt kunne studentene også melde seg på programmet VTP via et elektronisk innmeldingsskjema.

7. Økonomi og ressurser

Veien til prestetjeneste har i 2010 hatt en samlet kostnad på kr. 444.823,-. Det er brukt kr. 398.251,- på ordinasjonssamlinger og kr. 46.572,- til reise og administrasjon knyttet til styringsgruppens arbeid, samt gjennomføring av en fagdag og et seminar. Kostnadene til Veien til prestetjeneste har i 2010 vært mindre enn de foregående årene da kostnadene for ordinasjonssamlingene 2010 totalt sett var lavere enn tidligere år.

Ordinasjonssamlinger

Bispemøtet avsatte kr 450.000 til O1/O2-samlinger i 2010.

På grunnlag av budsjettforslag fra regionene fastsatte styringsgruppen regionenes budsjettrammer som følger:

Region	Budsjett 2010	Regnskap 2010	Budsjett 2009	Regnskap 2009	Budsjett 2008	Regnskap 2008
Nord	233.000	186.183	233.000	261.028	233.000	235.099
Vest	115.000	103.126	115.000	86.836	115.000	92.692
Øst	102.000	108.942	102.000	106.408	102.000	112.703
Sum	450.000	398.251	450.000	454.272	450.000	440.494

Den reelle kostnaden for å gjennomføre samlingene ble i 2010 mindre for region Nord og region Vest, mens det for region Øst ble høyere.

Kostnad pr. deltaker 2010:

Region	Innenfor budsjettramme	Etter faktisk regnskap
Nord	7.516	6.006
Vest	4.107	3.683
Øst	2.684	2.867

8. Styringsgruppen

Styringsgruppen er sammensatt av representanter for Bispemøtet, bispedømmerådene, regionene og lærerstedene. I tillegg er studentene representert med én felles representant som veksler mellom lærerstedene for ett år om gangen. Bispemøtets sekretariat yter sekretærhjelp og forbereder saker for styringsgruppen.

Styringsgruppen styrer innføringsprogrammet på vegne av Bispemøtet.

Styringsgruppen har bemyndiget Bispemøtets generalsekretær til å beslutte om opptak av nye deltakere og fordeling av disse på bispedømmene.

Styringsgruppen har hatt følgende sammensetning i 2010:

Biskop Laila Riksaasen Dahl, leder	Bispemøtet
Stiftsdirektør Elise Sandnes	bispedømmerådene
Seniorrådgiver Bjørn Rasmussen	region Nord
Avdelingsleder Arne Berge	region Vest
Personalsjef Ørnulf Elseth	region Øst
Rådgiver Kari Mangrud Alvsvåg	region Øst
Praksisleder Halvard Johannessen	TF/PTS/KUN
Praksisleder Margareth Glad	MF
Praksisleder Anne Beth Gilja Johansen	MHS
Stud. theol. Hanne Zimmermann	Studentrepresentant MHS

Styringsgruppen hadde 2 møter og behandlet 18 saker i 2010.

Styringsgruppen har oppnevnt et såkalt ankeutvalg til å behandle klage- og omgjøringssaker på vegne av styringsgruppen. Ankeutvalget har i 2010 bestått av biskop Laila Riksaasen Dahl, stiftsdirektør Elise Sandnes og studentrepresentant Hanne Zimmermann.

Ankeutvalget har i 2010 behandlet 5 saker. To saker fikk avslag og tre saker ble godkjent.

Bispemøtet

Postadresse:

Pb. 799 Sentrum, 0106 Oslo

Besøksadresse:

Rådhusgata 1-3, Oslo (Kirkens hus, 5. etg)

Telefon 23 08 13 90

Faks 23 08 13 81

Epost: bispemotet@kirken.no

Internett: <http://www.kirken.no/bm>

Preses: Helga Haugland Byfuglien

Visepreses: Ole Chr. M. Kvarme

Generalsekretær: Christofer Solbakken

e-post: cso@kirken.no, tlf: 95 11 99 46.

Biskopene

Olav Skjevesland, Agder og Telemark
(Kristiansand)

Helga Haugland Byfuglien, Borg
(Fredrikstad)

Ole Chr. M. Kvarme, Oslo

Per Oskar Kjølaas, Nord-Hålogaland
(Tromsø)

Laila Riksaasen Dahl, Tunsberg
(Tønsberg)

Tor Berger Jørgensen, Sør-Hålogaland
(Bodø)

Solveig Fiske, Hamar

Ingeborg Midttømme, Møre (Molde)

Tor Singsaas, Nidaros (Trondheim)

Halvor Nordhaug, Bjørgvin (Bergen)

Erling Pettersen, Stavanger